

Preek over Prediker 4:6
- Schildwolde, nieuwjaarsdag 2022
- Kees van Dusseldorp

Begin bij de rust...

votum en groet B
Lied 221 Zo vriendelijk en veilig als het lied (morgenlied)
gebed (Psalm 25:1-7)
lezen: Prediker 3:16-4:6
lezen: Romeinen 8:28-30
Psalm 12:4,5
preek
Psalm 91:7,8
gebed
collecte
Opwekking 334 Heer, uw licht en uw liefde schijnen
zegen (St Patrick)
amen B

Gemeente van Jezus Christus,

Een nieuw jaar, een nieuwe kalender, een nieuwe agenda. Die zal niet helemaal leeg zijn, denk ik, maar toch grotendeels. Hoe stap jij het nieuwe jaar in? Ga je op dezelfde manier verder als in het oude jaar? Zoek je dezelfde balans in je aandacht voor werk, relatie, familie, vrienden, kerk, vrije tijd, jezelf? Dan ben je te feliciteren. Want dat betekent dat je het op dit moment goed op orde hebt. Dat je je leven zo hebt ingericht dat je er goed bij voelt. Of heb je de wens om wat te verschuiven in je patroon? Dan hoor je bij de overgrote meerderheid van de mensen die graag zou zien dat de agenda van 2022 iets anders wordt ingevuld dan die van 2021.

Soms blijft dat een vage wens: ik zou bepaalde dingen wel graag wat anders willen. Wat minder tijd op mijn telefoon. Wat meer tijd voor vrienden.

Soms maak je er een goed voornemen van waarmee je het jaar ingaat. Ik ga meer groente eten en minder zoetheid. Ik ga vaker sporten, zodra dat weer kan.

En soms maak je ook echte keuzes. Ik ga me aanmelden voor vrijwilligerswerk. Ik stop het abonnement op Netflix.

Een vage wens – een goed voornemen – een duidelijke keuze. Dat maakt nogal verschil voor het vermoedelijke resultaat. In ieder geval neem je de tijd om even stil te staan. Na te denken over wat je anders zou willen. Waar je wensen liggen. Daarin verschilt een mens van een dier. Een mens kan nadenken over zichzelf. Jij hebt een zekere ruimte en vrijheid om je leven in te richten. Een nieuw jaar, een nieuwe kalender, een nieuwe agenda geven daar een goede aanleiding voor.

**

Mag ik je de Prediker voorstellen als een coach om die bezinning vanmorgen te leiden? Op deze eerste dag van het nieuwe jaar, hier in de kerk? Dat je deze kerkdienst mee-maakt – of het nu realtime is via de livestream of dat je deze dienst later terugkijkt uit het archief – het geeft aan dat je iets met God wilt in je leven. Dat je bij het nadenken over je leven ook de input van Gods wijsheid zoekt.

De Prediker is vanmorgen onze coach. Je weet: een goede coach stelt goede vragen, die je helpen om na te denken over je keuzes. Die je helpt om niet alleen te kijken naar wát je doet, maar ook naar waaróm je het zo doet en hóe je het doet. Door bij goede vragen stil te staan, verandert je gedrag niet omdat het anders moet, maar vooral omdat je het anders wilt. Vanuit nieuw inzicht ontstaat nieuw gedrag.

Maar dan moet je die vragen wel durven toelaten. En eerlijk op zoek gaan naar je gevoel en naar je gedachten. Ik moet eerlijk zeggen: de Prediker is geen coach die het ons gemakkelijk maakt. Hij is niet van de goedkope meningen of de simpele oplossingen. Hij is niet iemand die je vertelt wat je concreet moet doen en wat niet. Hij zegt niet: je moet wat minder gestrest zijn. Je moet wat meer ontspanning nemen, je moet wat meer vertrouwen en wat minder pleasen. Zulke adviezen zijn te algemeen en helpen je niet verder. Nee, de Prediker peilt dieper. Want hij is Prediker van de wijsheid van God. Daarom is de Prediker erop uit om jou wat dieper te laten nadenken. Zodat jij zelf ontdekt wat er onder de motorkap van je leven aan de hand is. Waardoor het komt dat je soms hapert, soms niet in beweging komt, soms de verkeerde kant opgaat.

Als je ontdekt wat er onder de oppervlakte gebeurt, welke gedachten en belangen je aansturen, welke zorgen en verlangens er in je hart leven, dan heb je de kans om daar aan de slag te gaan. Om die in het licht van God te brengen. Verkeerde gedachten bij te stellen, ongezonde belangen te verbreken, nutteloze zorgen weg te doen en slechte verlangens te kruisigen. Zo komt je leven in een andere frame terecht. Een frame waarin je meer geluk, meer liefde, meer toekomst krijgt. Laat de Prediker als coach van het leven met God die bezinning bij jou op gang brengen bij het begin van een nieuwe tijd.

**

‘Waarom levert al je energie zo weinig op?’ Dat is de eerste reflectievraag van de Prediker. Hij zegt: Je bent zo druk bezig. Je rent en vliegt. Je doet heel veel goeds. Je investeert vele uren en euro’s. En toch is de opbrengst maar zo beperkt, dat het soms zinloos lijkt wat je doet. Is het niet nuttig om er zicht op te krijgen wat de oorzaken zijn?

Ik noem het een reflectievraag, maar het is eigenlijk de grote worsteling van Prediker in zijn hele boek. Wat heeft nu echt blijvende waarde in dit leven? Van al het menselijk handelen? Van al je woorden en daden? Waarom is de opbrengst zo mager en zelfs soms negatief? Wat leert mij dat over onze wereld en over mijzelf?

Eén antwoord heb ik gisteren in de oudjaarspreek aan de orde gehad. Dat onze inzet zo weinig oplevert, komt omdat het leven zo onberekenbaar is. De tijd verandert steeds. Wat vandaag goed is, kan morgen fout zijn. Wat jou gisteren erg leuk leek om te doen, blijkt vandaag minder leuke consequenties te hebben. Omdat het leven zo wisselvallig is, is de blijvende waarde heel beperkt. Niet dat je je niet moet inzetten. Maar doe het niet in de verwachting dat je daarmee je geluk organiseert. Of het geluk van een ander. Want zo werkt het niet in het leven op aarde.

Een tweede antwoord geeft de Prediker in het gedeelte dat we hebben gelezen. Al jou gezwog levert weinig op, vanwege het onrecht op aarde. Het goede wordt niet gezien. Geld en aandacht worden niet eerlijk verdeeld. Wie het hardst schreeuwt krijgt gelijk. Wie een vinkje achter zijn naam heeft, krijgt nergens gehoor. Waar je menselijkheid verwacht, blijf je in een onmenselijk systeem en abstracte algoritmes beoordeeld te worden. Als een nummer met een dossiercode. Als een speelbal in de handen van machthebbers. Zo gaat dat onder de mensen. Dat is helemaal niet oké, maar het betekent wel dat jouw inzet vaak strandt op onwil, onmacht of onkunde.

‘Maar God is toch rechtvaardig? Bij God is toch recht? Hij waardeert toch wat je doet?’ ‘Zeker,’ zegt de Prediker, ‘maar dat gebeurt niet direct. Eenmaal zal God recht doen, en dat is een grote troost, maar in deze bedeling laat Hij het onrecht geworden. Om te zien welke mensen Hem respecteren en welke niet. Voor het leven op aarde lijken mensen en dieren aan elkaar gelijk. Dat de adem van de mens bij het sterven naar boven opstijgt en van een dier naar de aarde neerdaalt, dat verschil is er wel, maar zie je niet.’ Dat is de bijzondere vergelijking van de Prediker. Om duidelijk te maken: er is zeker gerechtigheid bij God, Hij ziet wat jij doet. Maar omdat het leven op aarde getekend wordt door onrecht en oneerlijkheid, levert je werk zo weinig op.

Oké, ik leef dus in een wereld die voor mij onberekenbaar en onrechtvaardig is. In die wereld zoek ik mijn weg. Tot die conclusie brengt de Prediker mij. Een nuchtere kijk. Het geldt ook voor het nieuwe jaar 2022. Houdt er rekening mee dat alles vluchtig is en dat ook jij oneerlijk en onrechtvaardig behandeld zult worden. Dat je daarom vaak het gevoel zult hebben dat je aan het zwoegen bent zonder resultaat.

**

Hoe dat komt? Tja, het Bijbelse verhaal is, dat de wereld zo geworden is door de zonde van de mensen. Dat het leven op aarde daarom onder de vloek ligt: er moet gezwoegd worden om te kunnen leven. Dorens en distels zul je tegenkomen op allerlei niveaus. We dragen met elkaar schuld aan de wisselvalligheid en het onrecht in het leven. Ook ik, ook jij, spelen daar onze rol in. Ongewild wellicht. Maar toch. Met ons egoïsme, onze hebzucht, onze kortzichtigheid, onze zelfoverschatting, ons gebrek aan liefde voor God en mensen.

Dat betekent dat er niet een kleine aanpassing nodig van je leven, maar een bekering. Dat betekent dat jij het zelf niet voor elkaar gaat krijgen om je leven te veranderen, maar dat je daar Jezus voor nodig hebt. Die jou opnieuw aansluit op God, die de bron van het leven is en die rechtvaardig oordeelt. Het is nodig dat jij die grote broek uitdoet van het zelf willen regelen. En je laat vullen met Geest van Christus, die je een andere mentaliteit geeft en vandaaruit je leven vernieuwt.

Misschien valt het je wat rauw op je dak. Zit je op nieuwjaarsmorgen in de kerk. Voor bemoediging en goede voornemens in een leven met God. Krijg je een somber beeld op de wereld voor de kiezen. En word je bovendien voor je zonde geplaatst met de opdracht om je te bekeren.

Toch levert de coaching van de Prediker dit op. En dat is noodzakelijke en nuttige coaching. Alleen op deze manier leer je reëel naar jezelf kijken en naar je wereld. En leer je een ontspannen houding om het leven op te pakken. Vind je de mentale ruimte om aanpassingen te doen in je patroon. Om keuzes te maken binnen het grote verhaal van God met mensen.

**

Vanuit het grote verhaal van God met mensen, leer je eerlijk naar jezelf kijken. De Prediker gaat nog een stap verder. 'Ik heb al het gezwoeg gezien en vastgesteld dat alles wat een mens bereikt het resultaat is van zijn afgunst op een ander'. De Prediker kan het confronterend zeggen: wat mensen vooral drijft is afgunst. Je wilt niet dat een ander het beter heeft dan jij. Je moet wel mee met de ratrace van meer en beter. Want als je achterblijft, verlies je de aansluiting. Je wilt weten wat een ander post op social media, om jezelf beter te voelen dan de ander. Of om er tegenaan te werken net zo succesvol te worden, ook al weet je dat het beeld dat iemand van zichzelf geeft, vaak erg gekleurd is.

Is afgunst de grootste drijver in het gedrag van mensen? En welke rol speelt het dan in mijn leven? Dat zijn vragen om mee aan de slag te gaan. Waarom maak ik mij druk? Waarom lukt het mij niet om tot rust te komen? Waarom reageer ik geïrriteerd op de

inzet van een ander? Waarom kies ik voor dit werk? Wat wil ik bereiken? Wie wil ik pleasen?

**

Deze vragen zijn niet bedoeld om je passief te maken. Met je armen over elkaar af te wachten tot er iets gebeurt. Dan organiseer je je eigen ongeluk, zoals Prediker aangeeft. Deze vragen zijn bedoeld om je bij iets anders te brengen. Het tegenovergestelde van zwoegen is niet luiheid. Het tegenovergestelde van stress is niet onverschilligheid. Het tegenovergestelde is rust. Dat is de conclusie van de Prediker: 'Beter één hand gevuld met rust dan beide vuisten vol gezwog en najagen van wind'.

Deze rust is meer dan vrije tijd. Lege ruimte in je agenda. Meer ontspanning. Meer tijd voor jezelf. Nee, deze rust heeft te maken met je hart. Het gaat om je rust in God. Eén hand vol van deze rust levert je veel meer op dan twee vuisten vol inzet.

Het woord 'rust' dat hier gebruikt wordt, heeft de klank van 'neerdalen'. Bladeren die neergedaald zijn en rustig op de grond liggen. Prut dat bezonken is en rustig op de bodem ligt, zodat het water weer helder wordt. Het is de rust die het resultaat is van dit coachgesprek met de Prediker. Er is veel omgewoeld. Pittige vragen en confronterende conclusies. Als je deze zoektocht aangaat, dan roept het veel gedachten en gevoelens op. Maar ze dalen ook weer neer. Ze komen in een nieuw patroon te liggen. Ze komen tot rust. Het water wordt weer helder. Jij komt tot rust.

Jij komt tot rust in de ruimte van God. Die jou een plek en een taak geeft op aarde. Zodat je voor Hem aan de slag mag. Niet voor jezelf, niet voor anderen. Maar voor de Vader die dag aan dag voor je zorgt.

Jij komt tot rust in de liefde van Jezus Christus. Bij wie je met al je onrust, je zonden en je zorgen terecht kunt. Die zich voor jou heeft gegeven, in wie je redding en je toekomst vastliggen.

Jij komt tot rust in de wijsheid van de Heilige Geest. Die je de weg wijst, de moed geeft om keuzes te maken. Om de weg van ongemak naar verlangen te gaan. Van gebondenheid naar vrijheid.

Zo'n handvol rust. Hoe lijkt je dat? Daarvoor nodig dat je je vuisten opent. Van tijd tot tijd. Bijvoorbeeld in de kerk. Dat je je handen opent om te ontvangen wat God geeft. Dat je je handen uitsteekt naar een ander. Dat je handen vouwt, in je binnenkamer. Als je je handen daarna weer uit de mouwen steekt om aan de slag te gaan, dan worden het geen gebalde vuisten meer. Dan verspreid je rust.

**

2022. Iets meer leven met een handvol rust? Wat zou je daarvan vinden voor het nieuwe jaar? Sta er dan even bij stil wat dat is en waarom je dat zou willen. Dan kan een vage wens een goed voornemen worden. En kan een goed voornemen omgezet worden in keuzes en daden. Die de structuur vormen voor een nieuwe manier van leven. Een leven vanuit de rust. De rust van Jezus Christus.

Amen